

تبیین ریشه‌های تهدیدات ناهمپراز جمهوری اسلامی ایران

عبدالعلی پورشاسب^۱، کیومرث حیدری^۲

دریافت مقاله: ۹۹/۰۲/۱۸

پذیرش مقاله: ۹۹/۰۴/۰۳

چکیده

مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) فرموده‌اند که "تهدید ما تهدید آمریکا و هم‌پیمانان اوست"، همچنین مسئولان و راهبردها نیز اظهار نظر کرده‌اند. از این رو نیروهای مسلح نیز بایستی متناسب با تغییر اندازه تهدید از همپراز به ناهمپراز همه چیز خود را از نو بازنویسی نمایند و در راهبردها، رهنامه عملیاتی، الگوی سلاح و تجهیزات و راه‌کنش‌ها و اصول جنگ خود، تغییرات لازم را انجام دهند این مهم زمانی محقق می‌گردد که شناخت و فهم صحیحی از تهدیدات ناهمپراز پیش‌رو وجود داشته باشد. لذا تبیین ریشه‌های تهدیدات ناهمپراز ج.ا.ایران ایجاد فهم مناسب از تهدیدات پیش‌رو جمهوری اسلامی ایران را میسر خواهد نمود. از این رو هدف این تحقیق "تبیین ریشه‌های تهدیدات ناهمپراز جمهوری اسلامی ایران" می‌باشد. نوع تحقیق، کاربردی- توسعه‌ای است، قلمرو مکانی تحقیق در سطح آجا بوده و روش تحقیق، توصیفی تحلیلی با رویکرد آمیخته می‌باشد که با استفاده از روش مطالعات کتابخانه‌ای جهت گردآوری اطلاعات و همچنین برگزاری جلسات خبرگی به بررسی مفاهیم مربوطه پرداخته شده است، سپس پرسشنامه‌ای جهت تبیین ریشه‌های تهدیدات ناهمپراز ج.ا.ایران تنظیم که روایی سازه و محتوایی پرسشنامه پیش از ارائه به حجم نمونه محاسبه و پرسشنامه به ۴۰ نفر خبره که به روش تمام‌شمار انتخاب گردیده‌اند ارائه شد، پایایی پرسشنامه‌ها از روش آلفای کرونباخ محاسبه که پرسشنامه‌های دریافتی دارای پایایی مناسب بوده، سپس با به‌کارگیری آزمون فریدمن و جلسات خبرگی تعداد ۲۳ گویه مرتبط با ریشه‌های تهدیدات ناهمپراز احصاء و رتبه‌بندی گردیده‌اند که مهم‌ترین آن‌ها شامل "داشتن یک راهبرد وسیع در کنترل عناصر اصلی قدرت در جهان"، "موقعیت ژئوپلیتیک ممتاز ایران"، "حفظ اقتدار و هژمونی قدرت برتر در جهان"، "قدرت منطقه‌ای شدن ایران" و "ماهیت انقلابی و مستقل جمهوری اسلامی ایران" است.

واژگان کلیدی: تهدیدات ناهمپراز، ریشه‌های تهدید ناهمپراز، منابع تهدید، الزامات تهدید

^۱ دانشیار، مدیریت راهبردی دفاعی، دانشگاه عالی دفاع ملی

^۲ دکتری، مدیریت راهبردی دفاعی، دانشگاه عالی دفاع ملی، (نویسنده مسئول) Heydari.academic@gmail.com

مقدمه

تهدیدات؛ قابلیت‌ها، فعالیت‌ها و گاه اقدام دشمنان بالقوه و بالفعل برای ممانعت از دستیابی موفقیت‌آمیز نیروهای خودی به علایق و مقاصد امنیتی ملی بوده که ثبات سیاسی و امنیت ملی کشور را به خطر می‌اندازد. فرماندهی معظم کل قوا و مقام معظم رهبری^(مدظله‌العالی) فرموده‌اند که «تهدید ما تهدید آمریکا و هم‌پیمانان اوست.» مقام معظم رهبری^(مدظله‌العالی) فرموده‌اند که با توجه به اینکه این تهدید یک تهدید ناهم‌تراز است، قاعدتاً نیروهای مسلح نیز بایستی متناسب با تغییر اندازه تهدید از هم‌تراز به ناهم‌تراز (فرامنطقه‌ای) همه چیز خود را از نو بازنویسی و بازآموزی کنند و در راهبردها، رهنامه عملیاتی، الگوی سلاح و تجهیزات و راه‌کنش‌ها و غیره خود تغییرات لازم را انجام دهند.» (مستخرجه از ابلاغیه س.ک.ن.م، تغییر وضعیت آمادگی مقابله با تهدید ناهم‌تراز مورخه ۲۷/۶/۸۶).

چرایی اتخاذ راهبرد ایران هراسی به شکل‌گیری و پیروزی انقلاب اسلامی در ایران بازمی‌گردد. انقلاب اسلامی، ایران را کانون توجهات جهان اسلام قرارداد و این مهم به همراه موقعیت ژئواستراتژیک کشورمان باعث شد که ایران به بازیگری تأثیرگذار بر مناسبات دو منطقه خاورمیانه عربی و جنوب غرب آسیا تبدیل شود. (سراج، ۱۳۸۸: ۱۰۵)

مقام معظم رهبری می‌فرمایند: امروز در دنیای اسلام برای اینکه، دستگاه‌های استکباری به هدف‌های استکباری خودشان برسند، برای اینکه مشکلات خودشان را پوشیده و مخفی نگه‌دارند، در میان مسلمانان اختلاف ایجاد می‌کنند؛ شیعه هراسی به وجود می‌آورند، ایران هراسی به وجود می‌آورند، برای اینکه رژیم غاصب صهیونیستی را محفوظ نگه‌دارند، برای اینکه تضادهایی که سیاست‌های استکباری را در این منطقه که به شکست کشانده است، به نحوی حل کنند؛ راه آن را در این می‌بینند که بین مسلمانان اختلاف ایجاد نمایند. خُب، این را باید دید، این را باید فهمید؛ انتظار از زیدگان این است، انتظار از نخبگان این است. (امام خامنه‌ای^(مدظله‌العالی)، بیانات در دیدار مسئولان نظام و سفرای کشورهای اسلامی در سالروز بعثت پیامبر اکرم^(صلوات‌الله‌علیه)، ۹۳/۳/۶)

کشور جمهوری اسلامی ایران به‌عنوان تنها کشور و پرچم‌دار منادی عدالت و صلح در مقیاس جهانی، با نظام سلطه و رویکردِ چپاولگری غرب به‌ویژه آمریکا مخالف می‌باشد، زیرا چنین رویکردی را مغایر با کرامت، تعالی انسانی، ارزش‌های الهی و به‌طورکلی فلسفه خلقت و آفرینش انسان می‌داند. از این رو ایالات متحده آمریکا علناً و عملاً به کشور و نظام مقدس ایران اسلامی

به‌عنوان کشوری که منافع نامشروع آن‌ها را در منطقه تهدید می‌کند، می‌نگرد و نه تنها در تعاملات و روابط بین‌المللی، بلکه در سیاست‌های دفاعی و نظامی خود نیز این امر را لحاظ نموده است. برای مثال راهبرد آمریکا در منطقه غرب آسیا در قبال ایران مبتنی بر محدود ساختن و منزوی کردن و به‌طور کلی حذف ایران از معادلات منطقه است و برای رسیدن به این مهم و نیز تسلط بر منابع اقتصادی و راهبردی منطقه از تمامی ابزار دیپلماسی و حتی نظامی در مقیاس گسترده استفاده خواهد کرد. در مقابل نیز مسئولان و راهبردارهای نظامی جمهوری اسلامی ایران نیز با درک سابقه و روحیه‌ی سلطه‌گری سیاست‌مداران ایالات متحده آمریکا و تحلیل اقدامات آن‌ها، در حال حاضر و تا پنج سال آینده آمریکا را به‌عنوان اصلی‌ترین تهدید و تهدید ناهم‌تراز کشور جمهوری اسلامی ایران بیان نموده‌اند. (اقتباس از برآورد اطلاعاتی راهبردی قرارگاه مرکزی حضرت خاتم‌الانبیاء (صلوات‌الله‌علیه)، دی‌ماه ۱۳۹۲).

بر این پایه، هدف مقاله‌ی حاضر، تبیین ریشه‌های تهدیدات ناهم‌تراز جمهوری اسلامی ایران است، لذا متناظر با این هدف سؤال تحقیق نیز به این شکل طراحی گردیده است: "ریشه‌های تهدیدات ناهم‌تراز جمهوری اسلامی ایران کدامند؟"

با توجه به نوع و روش تحقیق محقق فرضیه‌ای برای تحقیق متصور نبوده و با توجه به ادبیات تحقیق، مطالعات کتابخانه‌ای و مصاحبه با خبرگان به‌منظور اشباع نظری ریشه‌های تهدیدات ناهم‌تراز مطروحه در ادبیات در قالب پرسشنامه‌ای به خبرگان ارائه گردیده و نتایج پاسخ خبرگان مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است.

مبانی نظری

- پیشینه شناسی:

افشردی، عراقی و زین‌الدینی (۱۳۹۶) در مقاله‌ای تحت عنوان "اصول عملیاتی نزاجا و نرسا در نبرد ناهم‌تراز" با هدف دستیابی به اصول رهنامه عملیاتی نیروهای زمینی جمهوری اسلامی ایران در نبرد ناهم‌تراز را به‌وسیله روش‌های آماری و استنباطی و نشست خبرگی مورد تحلیل قرار داده‌اند که نتایج تحقیق تعداد ۲۸ اصل که مهم‌ترین آن‌ها حفاظت از اطلاعات و تأمین صحنه نبرد-ارتباطات امن، پایدار و چندلایه- استفاده مؤثر از عملیات روانی و ... است را احصاء نموده‌اند.

تحقیقی با عنوان "الگوی تهدیدشناسی از منظر مقام معظم رهبری" که توسط ساوه‌دوردی، اسمعیلی و حیدری در سال ۱۳۹۵ در راستای بازخوانی تهدیدات در اندیشه مقام معظم رهبری و با هدف

احصاء شاخص‌های شناخت تهدید انجام پذیرفته است که نتایج تحقیق حاکی از آن است که شناخت تهدیدات از منظر معظم‌له دارای دو حوزه درونی و بیرونی است. حوزه درونی به ابعاد فردی و سازمانی و حوزه بیرونی به ابعاد منطقه‌ای و بین‌المللی تقسیم می‌شوند. مؤلفه‌های فردی شناخت تهدیدات را باید‌ها، نبایدها و بصیرت و مؤلفه‌های سازمانی را الزامات، اولویت‌ها و امکانات (ظرفیت‌ها) تشکیل می‌دهند.

در تحقیقی با عنوان "بررسی پارادایم امنیتی تهدید در مقابل تهدید" که توسط بوالحسنی، کلانتری، سعادت‌راد و جعفری در سال ۱۳۹۵ با هدف بیان پارادایم امنیتی بومی برای جمهوری اسلامی ایران بر مبنای تهدید در مقابل تهدید انجام شده است، نتایج تحقیق حکایت از آن دارد که مکتب امنیتی جدیدی تحت عنوان «تهدید در مقابل تهدید با بازی دو سر بُرد و تفکر آرمان‌گرایی در هدف و واقع‌گرایی در عمل» جهت مقابله با تهدیدات چندوجهی موردنیاز است.

- مفهوم شناسی:

تهدید عبارت است از قابلیت‌ها، فعالیت‌ها و گاه اقدام دشمنان بالقوه و بالفعل برای ممانعت از دستیابی موفقیت‌آمیز خودی به علایق و مقاصد امنیتی ملی بوده که ثبات سیاسی و امنیت ملی کشور را به خطر می‌اندازد. تهدید ممکن است اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و نظامی و یا تهدید نرم و غیر سخت و سخت و یا از نوع خارجی یا داخلی باشد (نوروزی، ۱۳۸۵: ۲۷۶).

تهدید، مفهومی انتزاعی است و عبارت است از توانایی‌ها، نیات و اقدام‌های دشمنان بالقوه و بالفعل برای ممانعت از دستیابی موفقیت‌آمیز خودی به علایق و مقاصد امنیت ملی یا مداخله به گونه‌ای که نیل به این علایق و مقاصد به خطر بیافتد. در سطح ملی تهدید عبارت است از هرگونه نیت، قصد، حادثه و اقدامی که ثبات سیاسی و امنیت ملی کشوری را به خطر اندازد (تهامی، ۱۳۸۴: ۴).

تهدید عبارت است از توانایی‌ها، نیات و اقدامات دشمنان بالفعل و بالقوه برای ممانعت از دستیابی موفقیت‌آمیز خودی به علایق و مقاصد، امنیت یا مداخله به نحوی که میل به این علایق و مقاصد به خطر بیافتد. تهدیداتی که متوجه امنیت ملی یک کشور هستند به سه دسته: تهدیدات خارجی، تهدیدات داخلی و تهدیداتی که مرزهای جغرافیایی نمی‌شناسند، تقسیم می‌گردند. لذا برای شناخت تهدیدات متصور، علیه جمهوری اسلامی ایران، هر یک از تهدیدات فوق به‌طور جداگانه مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرند. به‌منظور شناخت کشورهای معارض و تعیین تهدیدات خارجی (منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای) علیه منافع امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران که

درواقع یکی از مبانی اصولی تدوین دکترین نظامی و همچنین معیار اصلی تدوین راهبرد نظامی از قبیل طرح‌ریزی، برنامه‌ریزی و بودجه‌بندی به‌ویژه در نیروهای مسلح است، ابتدا روابط و تعاملات بین جمهوری اسلامی ایران با سایر کشورها و بازیگران عرصه سیاست جهانی در سه سطح کشورهای همسایه، کشورهای قدرتمند و اثرگذار منطقه و جهان از دیدگاه تضاد منافع و علل و انگیزه‌های بروز تهدید مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرد و سپس از بین آن‌ها اصلی‌ترین و مقدم‌ترین تهدید خارجی معرفی می‌گردند (همان، ۵).

منابع تهدید:

منابع تهدید برای امنیت ملی کشورها در سه حوزه قابل شناسایی اند:

- ۱- تهدیدات داخلی
 - ۲- تهدیدات خارجی
 - ۳- تهدیدات فراملی (مرادیان، ۱۳۸۸: ۱۸۷).
- تهدید داخلی به امنیت داخلی و تهدید خارجی به امنیت ملی مرتبط بوده و کشورها در تنظیم راهبرد امنیت و تعیین منافع ملی، ناگزیر به توجه به آن‌ها می‌باشند. تهدیدات داخلی اقداماتی نظیر فساد سیاسی و رفتار جنایی را در بر می‌گیرند. تهدیدات خارجی نیز بر رفتار متجاوزکارانه دیگر کشورها متمرکزند (متیو، ۱۳۷۸: ۱۰۸).
- سومین دسته تهدیدها، تهدیدات فراملی است که منافع حیاتی کشورها را به چالش می‌کشند. تهدیدهای فراملی هم از بازیگران بین‌المللی (نظیر شرکت‌ها و سازمان‌های غیردولتی، سازمان‌های جنایتکار و تروریست‌ها) و همچنین پدیده‌های فراملی که شاید حسابگرانه یا ناشیانه عمل می‌کنند (نظیر ایدز و دیگر بیماری‌ها، آلودگی، بازارهای جهانی و فناوری) سرچشمه می‌گیرند (همان).
- تهدیدها و آسیب‌پذیری‌های ملی، فقدان امنیت و ناامنی را در امنیت ملی یک کشور مورد توجه قرار می‌دهند. لذا جداسازی تأثیرات ملی از تهدیدها یا آسیب‌پذیری‌های ملی کاری دشوار و حتی ناممکن است. برخی مانند باری بوزان موضوع آسیب‌پذیری‌ها را وجه داخلی ناامنی و تهدیدها را وجه خارج آن می‌دانند (ولی‌پور زرومی، ۱۳۸۳: ۱۲۹).

- تهدیدهای داخلی که می‌توانند امنیت داخلی کشورها را به چالش بکشند را می‌توان به شرح ذیل فهرست نمود:

- ۱- نابرابری اقتصادی: نبود فرصت برابر در اقتصاد و عدم وجود عدالت اجتماعی و اقتصادی که بسترساز ناامنی داخلی است.
- ۲- تأثیر فشار اقتصادی در جامعه: فشار اقتصادی بر جامعه می‌تواند پیامدهایی همچون خشونت، اعتراض اجتماعی، بی‌نظمی و... ایجاد نماید.
- ۳- رشد جمعیت که عواقب اجتماعی مهلکی بر جامعه خواهد داشت. نظیر بیکاری، حاشیه‌نشینی، کاهش درآمدها، کمبود منابع و ...
- ۴- اقلیت‌های قومی و مذهبی
- ۵- بحران‌های سیاسی - اجتماعی
- ۵- مناقشات داخلی
- ۷- موقعیت نامساعد جغرافیایی
- ۸- عدم وجود نیروهای مسلح و پلیس قدرتمند
- ۹- مسدود کردن راه‌های قانونی و مسالمت‌آمیز اعتراض و انتقاد
- ۱۰- اقتصاد زیرزمینی
- ۱۱- برخورد فیزیکی و خشن با آراء و اندیشه‌های مشروع و آزادی‌های عمومی
- ۱۲- بحران اخلاقی
- ۱۳- جرائم رایانه‌ای (روشندل، ۱۳۷۴:۱۳۷)

- تهدیدات خارجی نیز وجوه مختلفی دارند که برخی از این وجوه عبارتند از:

۱. جنگ و تهاجم نظامی
۲. الحاق سرزمین کشوری به کشور دیگر
۳. اشغال بدون درگیری
۴. دخالت در امور داخلی کشور دیگر
۵. براندازی
۶. برهم خوردن توازن قوا
۷. عملیات پنهان سیاسی
۸. مناقشات بین‌المللی (مرادیان، ۱۳۸۸:۱۸۸)

- تهدیدات آینده

به آن دسته از اقدامات و توانایی‌های دشمنان بالقوه و بالفعل که در سایه پیشرفت‌های فناوری و تحولات جدید در عرصه نظام بین‌الملل به نفع دشمنان و به ضرر منافع و مقاصد امنیت ملی خودی، در اختیار دشمن قرار می‌گیرد و دامنه آسیب‌پذیری‌های معطوف به امنیت ملی خودی را وسعت و عمق قابل‌ملاحظه‌ای می‌دهد، تهدیدات آینده می‌گویند (دافوس آجا، ۱۳۸۸: ۳۴)

- تهدید ناهم‌تراز

توانمندی رزمی دشمنی که با محوریت فناوری و کارائی، توان رزمی خود را به بیش از شش برابر افزایش داده و قطعیت فضای رزم را از بین برده است (دافوس آجا؛ ۱۳۸۸: ۳۷).

ستاد کل نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران؛ واژه تهدید ناهم‌تراز و مفهوم کلی آن را به این شرح ابلاغ نموده است. «... در گذشته تهدید (دشمن فرضی) در نیروهای مسلح را تهدید هم‌تراز فرض می‌کردند در نتیجه راهبردها و رهنامه‌ها، دستورالعمل‌های عملیاتی و راهکنشی، آموزش‌ها و تمرین‌ها، طرح‌ریزی و سازمان‌دهی، الگوی سلاح و تجهیزات و غیره همه در راستای آمادگی مواجهه با تهدید هم‌تراز بوده است. از سالی که حضرت‌عالی [خطاب به مقام معظم رهبری] ابلاغ فرمودید: «تهدید ما تهدید آمریکا و هم‌پیمانان اوست»، با توجه به اینکه این تهدید یک تهدید ناهم‌تراز است، قاعدتاً نیروهای مسلح نیز بایستی متناسب با تغییر اندازه تهدید از هم‌تراز به ناهم‌تراز (فرمانطقه‌ای) همه چیز خود را از نو بازنویسی و بازآموزی کنند و در راهبردها، رهنامه عملیاتی، الگوی سلاح و تجهیزات و راه‌کنش‌ها و غیره خود تغییرات لازم را انجام دهند» (مستخرجه از ابلاغیه تغییر وضعیت آمادگی مقابله با تهدید ناهم‌تراز مورخه ۸۶/۶/۲۷).

- تهدیدهای امنیتی

«تهدیدات علیه امنیت ملی عبارت است از آن دسته از نیرو یا فعالیت خصمانه علیه ارزش‌ها، منافع و اهداف ملی، اقتدار و ثبات نظام است، به طوری که از اعتلای ارزش‌ها جلوگیری به عمل آید و حساسیت دستگاه ادراکی نظام را نسبت به شناسایی و درک توانایی‌ها، امکانات، اهداف، منافع و همکاری‌های مشترک کاهش دهد.» همچنین می‌توان تهدیدات امنیتی را تهدیداتی دانست که اهداف و ارزش‌های حیاتی یک کشور را به گونه‌ای در معرض خطر قرار دهند تا در آنها تغییر ماهوی و اساسی صورت پذیرد (درویشی، ۱۳۷۴).

توسعه جهانی در مرحله کنونی با افزایش رقابت جهانی، تنش در زمینه‌های مختلف تعاملات بین دولت‌ها و بین مناطق، رقابت بر سر مسائل ارزشی و الگوهای توسعه، بی‌ثباتی فرآیندهای توسعه اقتصادی و سیاسی در سطوح جهانی و منطقه‌ای در مقابل وخامت کلی روابط بین‌المللی تعریف می‌شود (زه‌دی، ۱۳۹۴: ۱۳۴).

– افشردی در جزوه آموزشی خود (افشردی، ۱۳۹۷) در خصوص تهدیدات به نقل از کتاب استراتژی نظامی کالینز بیان می‌دارد که تهدیدات نظامی حداقل به هشت گروه تقسیم می‌شوند:

(جهانی و منطقه‌ای)؛ (دارای برد کوتاه)، (متوسط و بلند)؛ (شدت کم)، (پس‌رونده، پیش‌رونده، و یکنواخت)؛ (ملی، چندملیتی و غیر ملی)؛ (نظامی و غیرنظامی)؛ (مهلک و غیر مهلک)؛ (هسته‌ای، میکروبی، شیمیایی، رادیولوژیکی، متعارف، و غیر متعارف).

– هنگامی که تهدیدات مورد نظر ابعاد چندگانه‌ای دارند، روسای باتجربه‌ی کشورها و مشاوران آنها:

- ۱) برای هر یک از راه‌کارهای احتمالی دشمن یک قابلیت برتر در نظر می‌گیرند،
 - ۲) اولویت‌ها را بر اساس میزان شدت و قریب‌الوقوع بودن تهدید مورد نظر تعیین می‌کنند،
 - ۳) سپس بر جدی‌ترین خطر موجود تمرکز می‌نمایند.
- پیچیدگی‌هایی از این نوع باعث می‌شود که ارزیابی تهدیدات در سطح ملی بیشتر به یک هنر تبدیل شود تا یک علم. سیاست‌گذاران و راهبردها باید از ارزیابی‌های نهایی و برآوردهای اطلاعاتی غیردقیق بیشترین بهره‌برداری را به‌عمل آورند، توصیه‌هایی را که حاصل تجربه است به‌کار بندند، گزینه‌ای را که ظاهراً مناسب‌ترین است انتخاب کنند، و خود را با شرایط مختلف وفق دهند.

– نکات مهم در خصوص تهدیدات:

- قدرت نظامی کشورهای دوست، بی‌طرف و متخاصم به‌شدت برآوردهای اطلاعاتی، ارزیابی‌های نهایی و بررسی تهدیدات را تحت تأثیر قرار می‌دهند.
- قدرت نظامی به ویژگی‌های کمی و کیفی نیروهای مسلح و نیز مؤلفه‌های تکمیلی مانند وظایف، عملکردها، ساختارهای سازمانی، سیاست‌ها، استراتژی‌ها، تاکتیک‌ها، دکترین‌ها، و رویکردهای فرماندهی و کنترل بستگی دارد.
- جوامع اطلاعاتی تنها در صورتی بهترین عملکرد را خواهند داشت که مردم آنها از هدایت استراتژیکی بهره‌مند شوند.
- طیف درگیری، انواع تهدیدات بالقوه‌ی امنیت ملی را در برمی‌گیرد.

• خطرناک‌ترین توانمندی‌هایی که برای دشمن قابل تصور است تنها زمانی به تهدید جدی تبدیل می‌شود که او قصد داشته باشد از این توانمندی‌ها استفاده کند.

هدف برآوردهای اطلاعاتی آن است که مشخص کنند نیروهای نظامی بیگانه چه راه‌کارهایی در اختیار دارند و چه گزینه یا گزینه‌هایی را ممکن است انتخاب کنند.

ارزیابی‌های نهایی، توانمندی‌ها و مقاصد نیروهای نظامی کشورهای دوست، متخاصم و بی‌طرف را بررسی می‌کنند تا نقاط قوت و ضعف، آسیب‌پذیری‌ها و فرصت‌ها را کشف کنند.

احتمال خطا در بهترین برآوردهای اطلاعاتی و ارزیابی‌های نهایی نیز وجود دارد؛ زیرا داده‌هایی که یافته‌ها براساس آنها پیش‌بینی می‌شوند، کامل نیستند. روسای باتجربه کشورها و مشاوران سیاسی - نظامی آنها اصولاً براساس ارزیابی‌ها، تهدیدات را اولویت‌بندی می‌کنند.

از آنجائیکه عنوان تحقیق تبیین تهدیدات ناهمتر از جمهوری اسلامی ایران است جهت بررسی بیشتر ماهیت تهدیدات ناهمتر از ویژگی‌های تهدیدات ناهمتر از، زمینه‌ها و شرایط تهدیدات ناهمتر از و همچنین راهبردها، اهداف و رویکردها و الزامات تهدید دشمن ناهمتر از جمهوری اسلامی ایران، در ادامه به بیان ادبیات و مفاهیم مرتبط با این مطالب پرداخته خواهد شد.

- برخی ویژگی‌های عمده تهدید نظامی ناهمتر از:

از جمله تمایلات تهدید نظامی ناهمتر از در جنگ‌های اخیر، دور زدن مقاومت‌ها، چالاک‌ی در به پای کار آوردن نیروها و تجهیزات، سرعت در عملیات و انجام عملیات با دامنه‌های عمیق در خاک کشور مدافع بوده است (سلامی، ۱۳۸۷: ۶۷).

- در تحلیلی از سلامی موارد زیر تحت عنوان نقاط قوت آمریکا به کار برده شده است:

• حضور مستقیم^۱ در نواحی مختلف دنیا و در پیامد آن دارا بودن اشرافیت، اشتغال نیروها، توانایی ایجاد تنش بین کشورها، اعمال نظر در سیاست‌های منطقه‌ای، کنترل آبراه‌ها و نقاط راهبردی و در صحنه نگاه‌داشتن مردم آمریکا با ابزار مسائل امنیتی ناشی از حضور.

• دارا بودن یک راهبرد جهانی با پشتوانه اراده ملی که نتیجه آن، داشتن یک سامانه‌ی اطلاعاتی جهانی زمین‌پایه، هوای پایه و فضای پایه است و این مسئله تولید اراده می‌کند و نتیجه همین فرآیند عملیات خواهد بود. اشغال سرزمین توسعه پایگاه‌ها و ساختارها و سیستم‌ها بر اساس داشتن همین راهبرد جهانی حاصل می‌شود.^۲ تسلط بر رسانه‌ها، اقتصاد جهانی، سازمان‌های بین‌المللی.^۱

1. Forward Presence.
2. World New Order

- موقعیت ژئوپلیتیک ممتاز: قرار گرفتن بین دو اقیانوس، درگیری در سرزمین‌های دیگر^۲.
آمریکایی‌ها با یک قدرت سیال و تحرک راهبردی نقاط منفصل در دنیا را به هم پیوند زده‌اند. راهبرد آمریکایی‌ها با مفاهیم اقتصاد، رفاه، آزادی و دموکراسی شناخته می‌شوند که در حال افول و کم‌رنگ‌تر شدن است.
- تسلط اطلاعاتی: بر پایه‌ی تکنولوژی بنا شده و فریب‌پذیر است. این قدرت کمیت‌گرا و محاسبه‌گر است.
- اهداف دشمن‌گزینی است نه جارویی. در واقع بایستی به صورت نقطه‌ای بزند و بین آن یکپارچگی راهبردی ایجاد کند.
- تحرک بالا: ایجاد سرعت عمل و رخنه در عمق دشمن. بدین واسطه می‌تواند مستقیماً به اهداف راهبردی خود حمله کرده و نیازی به طی مراحل تاکتیکی و عملیاتی ندارد. در این صورت دوره جنگ را کاهش می‌دهد. رهبران کشورهای موردتهاجم را هم‌زمان در سه سطح راهکنشی، عملیاتی و راهبردی درگیر می‌کند.
- برهم زدن تعادل تصمیم، موردتهاجم قرار دادن محیط اجتماعی.
- تسلط تکنولوژیک و تسلط الکترونیکی دشمن از دیگر توانایی‌های وی محسوب می‌گردد.
- برخورداری از فن‌آوری پیشرفته نظامی.
- بالابودن سطح آموزش نظامی و کسب تجربیات جنگی مفید در طول جنگ‌های گذشته.
- تأمین بخش عمده پشتیبانی فنی جنگ‌افزارها و تجهیزات نظامی موردنیاز در داخل (سلامی، ۱۳۸۷: ۳۴).

– توصیه‌های کمیسیون تدوین راهبرد امنیتی ایالات متحده آمریکا (۱۵/آوریل/۲۰۰۰) در به‌کارگیری نیروهای نظامی آمریکا:

۱. هنگامی که دوستان یا متحدان ایالات متحده آمریکا در مخاطره باشند؛
۲. هنگامی که اوضاع موجود بر آسیب دیدن افراد غیرنظامی به وسیله سلاح‌های کشتارجمعی دلالت کند؛
۳. هنگامی که دسترسی به منابع حساس و مهم برای اقتصاد جهان به مخاطره افتاده باشد؛

1. Globalization (Economic, Political, Cultural)

2. The USA Is Unreachable

۴. هنگامی که رژیم‌ی قصد آسیب رساندن جدی به منافع امریکا را داشته باشد؛ امریکا (در رویارویی با چالش‌های امنیتی) در گام اول باید به دیپلماسی پیشگیری توسل جوید که به معنی عمل کردن به ابزار سیاسی، اقتصادی و هماهنگ با دیگران برای واپایش وضعیت‌ها و بحران‌ها پیش از رسیدن به آستانه خشونت گسترده است، البته باید اذعان کرد که سیاست پیشگیری همیشه کارایی نخواهد داشت و امریکا باید با هماهنگی دیگر کشورها برای اقدام نظامی به هنگام بروز موقعیت‌های فوق‌آمادگی داشته باشد (زه‌دی، کلانتری، ۱۳۹۴: ۱۹۱-۱۹۰).

– رویکردهای جدید امریکا در برخورد با تهدیدات جهانی

۱. تأکید بر استفاده از په‌نه دریاها و ناوگروه‌ها به‌جای پایگاه‌های موجود در کشورهای منطقه (چون این گزینه محدودیت حقوقی و اخلاقی ندارد)
۲. کاهش وابستگی به پایگاه‌های موجود در کشورهای عربی و اسلامی
۳. توجه به حوزه آسیای میانه و جمهوری‌های شوروی سابق
۴. افزایش قابلیت و ظرفیت‌های دفاعی کشورهای متحد خود جهت بهره‌برداری در راستای منافع امریکا

۵. افزایش ضریب امنیتی و دفاعی پایگاه‌ها با تأکید بر سامانه دفاع ضد موشک
۶. پرهیز از استقرار نیرو و تجهیزات غیرضروری در مناطق
۷. تأکید بر استفاده از یگان‌های متحرک هوایی با قابلیت نقل و انتقال و تحرک سریع
۸. خطرپذیری (پذیرش میزان معقولی از خطر و تلفات) (همان)

– زمینه شرایط وقوع تهدیدهای نظامی امریکا علیه جمهوری اسلامی

- برای وقوع تهدید نظامی تحقق شرایط زیر لازم به نظر می‌رسد:
۱. پیروزی قاطع امریکا در عراق، سوریه و افغانستان
 ۲. فریب افکار عمومی در زمینه ارتباط جدی ایران با تروریسم
 ۳. ایجاد هراس عمومی از توان هسته‌ای ایران در امریکا و جهان
 ۴. وفاق بین‌المللی
 ۵. معارض‌سازی داخل
 ۶. ایجاد مشروعیت بین‌المللی
 ۷. کسب اطمینان از پیروزی سریع و قاطع نظامی
 ۸. آماده‌سازی محیط داخلی امریکا

۹. یافتن متحد منطقه‌ای

۱۰. احساس نگرانی از به خطر افتادن موجودیت رژیم اشغالگر قدس

۱۱. ناکارآمد شدن فشارها و راهکارهای سیاسی، اقتصادی، امنیتی و فرهنگی علیه جمهوری اسلامی ایران

۱۲. فراهم شدن شرایط منطقه‌ای و جهانی و تشکیل ائتلاف علیه جمهوری اسلامی ایران (همان، ۱۹۲)

- ریشه تهدید:

۱. شکل دهی به نظام بین‌المللی، قدرت هژمونیک

۲. دفاع از متحدان منطقه، رژیم صهیونیستی، دولت‌های ضعیف منطقه

۳. دفاع از منافع حیاتی و انرژی رژیم صهیونیستی

۴. ایدئولوژی انقلاب اسلامی، سازش‌ناپذیری با ظالم (همان)

- زمینه‌های تهدید:

۱. قدرت منطقه‌ای شدن ایران

۲. ماهیت انقلابی و مستقل جمهوری اسلامی ایران

۳. ظهور تهدید جدی پس از فروپاشی شوروی

۴. نفوذ روزافزون جمهوری اسلامی ایران در سوریه، لبنان، فلسطین، عراق و سایر کشورها مخصوصاً کشورهای محور مقاومت.

۵. موقعیت ممتاز و ارزش ژئوپلیتیکی و ژئواستراتژیکی ایران (قرار گرفتن در چهارراه شمالی - جنوبی ترانزیت انرژی و شرقی غربی تولید انرژی؛ تسلط بر تنگه هرمز به عنوان شاهراه ترانزیت انرژی)

۶. ایراد اتهام فعالیت ایران برای دستیابی به سلاح هسته‌ای

۷. ایراد اتهام به ایران مبنی بر اینکه جمهوری اسلامی ایران به تعهدات بین‌المللی خود در قبال جامعه جهانی پایبند نیست و به قطعنامه‌های الزام‌آور شورای امنیت سازمان ملل عمل نمی‌کند. (همان)

- اهداف راهبرد نظامی آمریکا

طی چهار دهه‌ی گذشته اهداف راهبرد آمریکا بر اقدام هم‌زمان در دو جبهه جنگ متعارف بوده است. هدف راهبرد نظامی آمریکا بر این اساس استوار است که ایالات متحده باید توانایی خود را برای پیروزی در یک جنگ حفظ کند و هم‌زمان این ظرفیت را داشته باشد تا مانع رسیدن دشمن

به اهداف خود در یک منازعه دوم شود. با توجه به مدارک ذکر شده پایه‌های اصلی رهنامه نظامی آمریکا عبارت‌اند از:

۱. با کمترین هزینه

۲. با کمترین تلفات

۳. در کمترین زمان (قنبری جهرمی، ۱۳۹۴: ۴)

– اهداف راهبرد نظامی آمریکا در به‌کارگیری نیروهای مسلح

۱. به‌کارگیری نیروهای مسلح باید برای منافع حیاتی آمریکا و متحدان آن باشد؛

۲. اعزام نیروها باید به‌قصد پیروزی صورت گیرد؛

۳. در صورتی که لازم است، باید نیروهای مسلح به کشورهای خارجی اعزام شوند، اهداف سیاسی به‌روشنی مشخص و تعریف‌شده و شیوه دسترسی به اهداف نیز دقیقاً مشخص شده باشد و نیروی لازم در اختیار باشد؛

۴. تطبیق و ارزیابی رابطه میان اهداف و نیروهای اختصاص‌یافته (اندازه، ساختار، ترکیب) به‌صورت پیوسته مدنظر قرار گرفته شود؛

۵. باید تضمین کافی از حمایت ملت آمریکا و کنگره، قبل از اعزام نیرو به خارج وجود داشته باشد؛

۶. ورود نیروهای آمریکا در جنگ باید آخرین راه‌حل باشد.

– الزامات تهدید آمریکا علیه جمهوری اسلامی ایران

۱. شرایط موافق افکار عمومی جهانی و جامعه آمریکا با سیاست‌های آمریکا؛

۲. جهانی کردن منافع ملی آمریکا در ماوراء بحار؛

۳. ایجاد ائتلاف منطقه‌ای و بین‌المللی جدید در منطقه؛

۴. فراهم شدن (کردن) زمینه‌های مشروعیت و مقبولیت تهاجم جدید در افکار عمومی جهان؛

۵. وجود رقیب متمایل به جنگ؛

۶. وقوع حوادث عملیاتی و راهبردی علیه منافع آمریکا برای ایجاد زمینه‌های مناسب برای تهاجم؛

۷. آشکار شدن تزلزل و تردید در اراده رقیب در برابر آمریکا؛

۸. به خطر افتادن جدی صلح غرب آسیا و تنگ شدن فرصت‌ها برای رژیم اشغالگر قدس؛

۹. وجود هر نوع درگیری با کشورهای ثالث مرتبط با منافع آمریکا؛

۱۰. تضمین و اطمینان از پیروزی قاطع در جنگ علیه جمهوری اسلامی ایران؛

۱۱. توجه به عامل زمان اعمال مدیریت جنگ کوتاه‌مدت؛
۱۲. تضمین و تثبیت امنیت حضور امریکا در منطقه؛
۱۳. شکست کلیه اقدامات سیاسی و بازدارنده جمهوری اسلامی ایران؛
۱۴. حاد شدن (یا حاد کردن) مسئله حقوق بشر، حمایت از تروریسم، قومیت‌ها، اختلاف مرزی و بحران‌های داخلی جمهوری اسلامی ایران؛
۱۵. مهم و حیاتی بودن درگیری نظامی با جمهوری اسلامی ایران برای منافع ملی امریکا و متحدان آن کشور؛
۱۶. رابطه بین اهداف امریکا و توانایی‌هایش به‌منظور ایجاد پیروزی سریع؛
۱۷. شکست‌خورده بودن تمام گزینه‌های غیرنظامی (زه‌دی، کلانتری، ۱۳۹۴: ۱۹۳).

– الزامات سیاسی، روانی، اقتصادی

۱. آماده‌سازی افکار عمومی امریکا؛
۲. ایجاد اجماع بین دو جناح سیاسی امریکا قبل از تهاجم؛
۳. معارض‌سازی محیط (داخل)، (خارج) و (احزاب)؛
۴. نارضایتی مردم نسبت به حاکمیت و نظام؛
۵. القای تهدید انقلاب اسلامی و جمهوری اسلامی ایران به‌عنوان یک تهدید منطقه‌ای؛
۶. تعیین منابع مالی هزینه جنگ (همان، ۱۹۴).

– الزامات نظامی

۱. استفاده از متحدان منطقه‌ای برای سرپل‌گیری؛
۲. شکل‌دهی یک ائتلاف نظامی علیه جمهوری اسلامی ایران؛
۳. فراهم کردن زمینه‌های مقبولیت و مشروعیت تهاجم؛
۴. کسب اطمینان از پیروزی سریع و قاطع نظامی؛
۵. توان مدیریت صحنه جنگ در مدت کوتاه؛
۶. اطمینان از عدم توسعه جنگ از حوضه جغرافیای جمهوری اسلامی ایران؛
۷. رعایت اصل هزینه و منافع در نتیجه جنگ؛
۸. اطمینان از پذیرش روانی جنگ و افکار عمومی؛
۹. تجسم دقیق از تحولات جنگ (واپایش - دامنه - شدت)؛

۱۰. متناسب‌سازی رویکرد امنیت ملی و راهبرد دفاعی آمریکا برای جنگ با کشوری در سطح ایران (همان).

مقام معظم رهبری در دیدار با کارگزاران و مسئولان نظام جمهوری اسلامی ایران، عناصر تشکیل‌دهنده تهدید مبتلابه ایران را در پنج گروه به شرح زیر دسته‌بندی نمودند:

عنصر اول: خود کشور ایران به دلیل برخورداری از موقعیت خاص جغرافیایی و ژئوپلیتیکی ذخایر فراوان انسانی و مادی.

عنصر دوم: نظام جمهوری اسلامی به‌عنوان یک نظام مستقل، عزت‌مدار، شجاع و متکی به مردم، آن هم مردمی امتحان داده و عمیقاً مومن.

عنصر سوم: خوی استکباری طرف مقابل (آمریکا).

عنصر چهارم: مشکلات مبتلابه طرف مقابل (آمریکا) از قبیل: مشکلات داخلی، رکود اقتصادی، تهدیدهای جدی علیه حکومت صهیونیستی.

عنصر پنجم: گسترش موج بیداری اسلامی در دنیا.

حاصل جمع این عناصر، همین می‌شود که تهدید جدی را متوجه ایران اسلامی و نظام جمهوری اسلامی نمایند. مردان پشت پرده سیاست در آمریکا هستند که این کار را می‌کنند (دیدار مقام معظم رهبری با کارگزاران و مسئولان نظام ج.ا.ایران؛ اسفند ۱۳۸۰).

ایشان می‌فرمایند راهی که ملت ایران می‌خواهد برود، یک راه آسفالته‌ی بی‌مانع نیست؛ ما در این راه چالش هم داریم. یک ملت باید دشمن را بشناسد، نقشه دشمن را بداند و خود را در مقابل آن مجهز کند. ما دو دشمن داریم: یک دشمن، دشمن درونی است؛ یک دشمن، دشمن بیرونی است. هدف جنگ روانی مرعوب کردن است. مردم را با شایعه به تحریم و خشونت تهدید می‌کنند (سخنرانی مقام معظم رهبری در حرم رضوی؛ فروردین ۱۳۸۶).

آمریکا و برخی از کشورهای غربی، همواره با رویکرد تخاصمی، مسائل مرتبط با ایران را منعکس می‌نمایند به گونه‌ای که جمهوری اسلامی ایران در نظر مخاطب، تهدیدی علیه صلح و امنیت منطقه و جهان معرفی می‌گردد. رصد و محوربایی جنگ روانی نظام سلطه، علیه ایران مؤید این موضوع است و راهبرد ایران هراسی مشتمل بر هفت محور است که عبارتند از:

۱- القای دسترسی ایران به سلاح‌های هسته‌ای؛

۲- حمایت ایران از تروریسم؛

۳- نقض حقوق بشر در ایران؛

۴- القای تهاجمی بودن فناوری‌های دفاعی ایران؛

۵- دخالت جمهوری اسلامی ایران در امور کشورها؛

۶- اسلامی بودن نظام سیاسی در ایران؛

۷- القای مخالفت ایران با صلح و ثبات منطقه‌ای؛

مخدوش جلوه دادن ماهیت و ارکان نظام دینی و رویکرد تخاصمی نسبت به ایران، نقطه مشترک تمامی محورهای ذکر شده است که برآیند آن، چهره‌ای از جمهوری اسلامی را در ذهن مخاطب ترسیم می‌نماید که بر پیش‌فرض و انگاره ایجاد هول و هراس استوار است (سراج، ۱۳۸۸: ۱۰۵).

مقام معظم رهبری در بیان دیگری می‌فرماید: این همه هم علیه نظام اسلامی کار شده است، تلاش شده است، تبلیغات شده است؛ یک مدتی دستگاه‌های تبلیغاتی و سیاسی دشمنان ملت ایران تکیه‌ی خودشان را گذاشتند بر ایجاد ایران هراسی - بعضی‌ها اسلام هراسی، بعضی‌ها ایران هراسی - اما محبوبیت ملت ایران در میان ملت‌های دنیا بیشتر شد. امروز نه فقط آحاد عمومی ملت‌ها بلکه نخبگان بی‌غرض دنیا هم همین جورند؛ اظهارنظرهایشان را نگاه کنید، قضاوتشان درباره‌ی ملت ایران این است: ملت با استقامت، ملت هوشمند، ملت صبور؛ با این چشم نگاه می‌کنند به ملت ایران. سیاست ایران هراسی آن‌ها امروز این جور نتیجه داده؛ هراس ملت‌ها از نظام جمهوری اسلامی و ملت ایران نیست، هراس ملت‌ها از تسلط آمریکا است. " (امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، بیانات در دیدار فرماندهان و کارکنان نیروی هوایی ارتش، ۱۳۹۲/۱۱/۱۹)

مهار منطقه‌ای ایران: عملیاتی شدن راهبرد ایران هراسی ناظر بر تلاش واشنگتن برای سوزاندن برگ‌های برنده ایران در منطقه است. کاخ سفید با ایجاد هول و هراس در کشورهای عربی سعی دارد آنان را وادار به نقش‌آفرینی در عراق، لبنان و فلسطین، مطابق با سیاست‌های خود نماید. در این ارتباط هم‌زمان با درخواست «رایان کروکر» سفیر آمریکا در عراق، برای بازگشایی سفارتخانه‌های کشورهای عربی در بغداد، رابرت گیتس وزیر دفاع این کشور نیز در گفت‌وگو با یک شبکه عربی به کشورهای مذکور توصیه کرده است، اگر می‌خواهند در عراق، تنها صدای یک همسایه و آن هم ایران شنیده نشود، فوراً سفیران خود را به عراق اعزام نمایند.

مقام معظم رهبری در بیان دیگری می‌فرماید: قدرت‌های استکباری با سیاست‌های گوناگون سعی می‌کنند ایران هراسی و اسلام هراسی را در دنیا توسعه دهند. می‌بینید کارهای گوناگون آن‌ها را. برای ایران هراسی، برای اسلام هراسی، شیوه‌های احمقانه، ابلهانه، بارها تکرار شده و بی‌خاصیتی

آن‌ها نشان داده شده، مجدداً به‌وسیله‌ی سیاست‌گذاران درمانده و پریشان‌غریبی و هم‌پیمانان‌شان تکرار می‌شود. این شیوه‌ها تاکنون نتیجه‌ای نداشته است. این‌ها نتوانسته‌اند مقصود شیطانی خود را عمل کنند. (امام خامنه‌ای^(مدظله‌العالی)، بیانات فرمانده کل قوا در مراسم مشترک نیروهای مسلح کرمانشاه ۱۳۹۰/۷/۲۱)

برای مهار ایران، کاخ سفید درصدد تشکیل جبهه‌ای منسجم در خاورمیانه است. راهبردهای شیعه‌هراسی و اخیراً ایران‌ستیزی در منطقه‌ی جنوب غرب آسیا توسط آمریکایی‌ها و صهیونیست‌ها در این چهارچوب قابل توجیه است. همچنین از سه موضوع حقوق بشر، تروریسم و ایران هسته‌ای برای تولید ترس و تفرز از ایران باهدف ایجاد ائتلاف در کشورهای منطقه بهره‌گیری می‌شود. (نائینی، ۱۳۹۱: ۳۳۱)

و نهایتاً اهداف سیاسی امریکا در مورد ایران را می‌توان در کلام فرماندهی کل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی به‌صورت زیر بیان کرد:

۱- مشروعیت‌زدایی از انقلاب و نظام و جداسازی مردم از انقلاب و حاکمیت به‌اضافه بی‌خاصیت نمودن محور قدرت دفاعی کشور و انقلاب.

۲- پس از تغییر ذهنیت مردم، ایجاد تحریک سیاسی در سیستم اجتماعی کشور و رادیکالیزه کردن محیط داخلی.

۳- باور و هم‌زمان‌سازی ارعاب و فشار سیاسی خارجی بر جمهوری اسلامی ایران

۴- انزوا سازی سیاسی بین‌المللی جمهوری اسلامی ایران

۵- درنهایت تهدید نظامی نیز چاشنی موضوعات بالا.

لکن، محور اصلی راهبرد دشمن فعال‌سازی موضوعات داخلی ماست. چون آمریکائی‌ها اساساً کارشان این است که ابتدا خلأ قدرت ایجاد کنند (سلامی، جزوه درسی، ۱۳۹۲).

– روش تحقیق

نوع تحقیق در این پژوهش از نوع کاربردی- توسعه‌ای می‌باشد. رویکرد این تحقیق به‌صورت آمیخته (کیفی و کمی) بوده و با استفاده از روش‌های توصیفی و پیمایشی انجام پذیرفته است. با توجه به بررسی اسناد و مدارک مرتبط در حوزه تهدیدات هم‌تراز و ناهم‌تراز و مفاهیم مرتبط در ادبیات تحقیق و با استفاده از روش تحلیل محتوای کیفی و تکنیک فیش‌برداری از اسناد و مدارک و همچنین مصاحبه و جمع‌آوری نظرات خبرگان و تکمیل ادبیات تحقیق گویه‌های مرتبط با

ریشه‌های تهدیدات ناهمطراز جمهوری اسلامی ایران احصاء گردید، سپس جهت تبیین ریشه‌های تهدیدات ناهمطراز جمهوری اسلامی ایران پرسشنامه‌ای متشکل از گویه‌های مذکور تنظیم و ابتدا روایی پرسشنامه با روش CVI و CVR سنجیده شد سپس پرسشنامه به خبرگان برابر حجم نمونه تقدیم گردید و پاسخ‌های دریافتی با سنجش پایایی به روش آزمون آلفای کرونباخ انجام و با روش آزمون آماری فریدمن رتبه‌بندی گویه‌های مرتبط با ریشه‌های تهدیدات ناهمطراز جمهوری اسلامی ایران احصاء و تبیین گردید.

- تجزیه و تحلیل داده‌های تحقیق

- توصیف داده‌ها

الف- درجه نظامی، سابقه خدمت در مشاغل راهبردی و سطح تحصیلات افرادی که پرسشنامه را تکمیل نموده‌اند:

جدول ۱: درجه نظامی، سابقه خدمت در مشاغل راهبردی و تحصیلات خبرگان (پاسخ‌دهندگان به پرسشنامه)

سطح تحصیلات			سابقه خدمت در مشاغل راهبردی			درجه نظامی		
درصد	فراوانی	نوع	درصد	فراوانی	نوع	درصد	فراوانی	نوع
۱۰	۴	دانش‌آموخته دایما	۵	۲	بالای ۳۰ سال	٪۱۰	۴	سرلشکر
۵	۲	کارشناس ارشد	۳۰	۱۲	۲۰ تا ۳۰ سال	٪۴۸	۱۹	سرتیپ
۸۵	۳۴	دکتری	۶۵	۲۶	۱۰ تا ۲۰ سال	٪۳۵	۱۴	سرتیپ دوم
۱۰۰	۴۳	جمع کل	۱۰۰	۴۰	جمع کل	٪۷	۳	سرهنگ
						۱۰۰	۴۰	جمع کل

- آمار استنباطی (تحلیل داده‌ها)

در این بخش از تحقیق پرسشنامه‌ای با سؤال اصلی به شکل: "کدامیک از گویه‌های زیر مرتبط با ریشه‌های تهدیدات ناهمطراز جمهوری اسلامی ایران است و میزان اهمیت آن در طیف لیکرت ارائه شده چقدر است؟" مطرح و به خبرگان ارائه گردیده بود را با توجه به پاسخ خبرگان برابر حجم نمونه تحقیق، داده‌های به‌دست‌آمده از طریق پرسشنامه‌های تکمیلی با استفاده از نرم‌افزار SPSS و با روش آزمون فریدمن به‌منظور تبیین ریشه‌های تهدیدات ناهمطراز جمهوری اسلامی ایران انجام پذیرفته است.

جدول ۲: گویه‌های پرسشنامه تبیین ریشه‌های تهدیدات ناهم‌تراز ج.ا.ایران

ردیف	گویه‌های مرتبط با ریشه‌های تهدیدات ناهم‌تراز ج.ا.ایران	کد گویه
۱	خوی استکباری قدرت برتر	x1
۲	راهبرد حضور مستقیم کشور دارای قدرت نظامی برتر در نواحی مختلف دنیا	x2
۳	سیاست ایجاد تنش بین کشورها توسط کشور دارای قدرت نظامی برتر	x3
۴	کنترل آبرها و نقاط راهبردی در جهان	x4
۵	داشتن یک راهبرد وسیع در کنترل عناصر اصلی قدرت در جهان	x5
۶	به خطر افتادن امنیت رژیم صهیونیستی	x6
۷	تسلط اطلاعاتی	x7
۸	تسلط تکنولوژیکی و الکترونیکی دشمن (کشور دارای قدرت نظامی برتر)	x8
۹	حفظ منافع اقتصادی قدرت برتر	x9
۱۰	داشتن قدرت نظامی برتر	x10
۱۱	برتری هوایی نیروهای دشمن (کشور دارای قدرت نظامی برتر)	x11
۱۲	توانایی ایجاد وفاق بین‌المللی علیه کشور ضعیف‌تر (از نظر توان نظامی)	x12
۱۳	حفظ رژیم‌های دست‌نشانده و مرتجع منطقه	x13
۱۴	تداوم استخراج و خروج نفت و انرژی ارزان از منطقه	x14
۱۵	حفظ اقتدار و هژمونی قدرت برتر در جهان	x15
۱۶	ناکارآمد شدن فشارها و راه‌کارهای سیاسی، اقتصادی، امنیتی و فرهنگی علیه جمهوری اسلامی ایران	x16
۱۷	نفوذ روزافزون ایران در سوریه، لبنان، فلسطین و عراق	x17
۱۸	موقعیت ژئوپلیتیک ممتاز ایران	x18
۱۹	ایدئولوژی انقلاب اسلامی، سازش‌ناپذیری با ظالم	x19
۲۰	مقابله بانفوذ و رشد انقلاب اسلامی در منطقه و جهان	x20
۲۱	هراس عمومی از توان هسته‌ای و موشکی ایران در آمریکا و جهان	x21
۲۲	قدرت منطقه‌ای شدن ایران	x22
۲۳	ماهیت انقلابی و مستقل جمهوری اسلامی ایران	x23

پس از دریافت پرسشنامه‌های تکمیلی توسط خبرگان آزمون پایایی داده‌ها با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ با استفاده از نرم‌افزار SPSS انجام که مقدار آلفای کرونباخ حاصله ۰٫۸۰۴ بوده که بیان‌گر پایایی خیلی خوب در داده‌های دریافتی است. سپس آزمون فریدمن روی داده‌ها اجرا که نتایج در ادامه ارائه شده است.

جدول ۳: نتایج آزمون فریدمن و رتبه‌بندی گویه‌های مرتبط با ریشه‌های تهدیدات ناهمپراز ج.ا.ایران

ردیف (رتبه گویه)	گویه‌های مرتبط با ویژگی‌های جنگ ناهمپراز	کد گویه	نمره اکتسابی
۱	داشتن یک راهبرد وسیع در کنترل عناصر اصلی قدرت در جهان	X5	26.83
۲	موقعیت ژئوپلیتیک ممتاز ایران	X18	26.32
۳	حفظ اقتدار و هژمونی قدرت برتر در جهان	X15	26.19
۴	قدرت منطقه‌ای شدن ایران	X22	26.13
۵	ماهیت انقلابی و مستقل جمهوری اسلامی ایران	X23	25.93
۶	حفظ منافع اقتصادی قدرت برتر	X9	25.63
۷	نفوذ روزافزون ایران در سوریه، لبنان، فلسطین و عراق	X17	24.52
۸	به خطر افتادن امنیت رژیم صهیونیستی	X6	24.16
۹	سیاست ایجاد تنش بین کشورها توسط کشور دارای قدرت نظامی برتر	X3	24.05
۱۰	کنترل آبراه‌ها و نقاط راهبردی در جهان	X4	23.89
۱۱	حفظ رژیم‌های دست‌نشانده و مرتجع منطقه	X13	23.65
۱۲	برتری هوایی نیروهای دشمن (کشور دارای قدرت نظامی برتر)	X11	23.52
۱۳	ایدئولوژی انقلاب اسلامی، سازش‌ناپذیری با ظالم	X19	23.50
۱۴	داشتن قدرت نظامی برتر	X10	23.43
۱۵	تداوم استخراج و خروج نفت و انرژی ارزان از منطقه	X14	23.25
۱۶	خوی استکباری قدرت برتر	X1	23.11
۱۷	راهبرد حضور مستقیم کشور دارای قدرت نظامی برتر در نواحی مختلف دنیا	X2	22.95
۱۸	توانایی ایجاد وفاق بین‌المللی علیه کشور ضعیف‌تر (از نظر توان نظامی)	X12	22.74
۱۹	تسلط اطلاعاتی	X7	22.18
۲۰	هراس عمومی از توان هسته‌ای و موشکی ایران در آمریکا و جهان	X21	22.04
۲۱	تسلط تکنولوژیکی و الکترونیکی دشمن (کشور دارای قدرت نظامی برتر)	X8	21.93
۲۲	مقابله با نفوذ و رشد انقلاب اسلامی در منطقه و جهان	X20	21.66
۲۳	ناکارآمد شدن فشارها و راه‌کارهای سیاسی، اقتصادی، امنیتی و فرهنگی علیه جمهوری اسلامی ایران	X16	21.59

پس از رتبه‌بندی گویه‌ها با آزمون فریدمن و برگزاری جلسه خبرگی گویه‌های مرتب‌شده ۲۳ گویه با ترتیب توالی احصاء شده از نتایج تحلیل‌ها توسط خبرگان تأییدشده و ریشه‌های تهدیدات ناهم‌تراز جمهوری اسلامی ایران تبیین گردید.

نتیجه‌گیری و پیشنهاد:

الف - نتیجه‌گیری

با توجه به تحلیل داده‌ها و نتایج جلسات خبرگی که ریشه‌های تهدیدات ناهم‌تراز جمهوری اسلامی ایران احصاء و تبیین گردید، می‌توان مهم‌ترین عوامل و ریشه‌های تهدیدات ناهم‌تراز جمهوری اسلامی ایران را " داشتن یک راهبرد وسیع در کنترل عناصر اصلی قدرت در جهان، موقعیت ژئوپلیتیک ممتاز ایران، حفظ اقتدار و هژمونی قدرت برتر در جهان، قدرت منطقه‌ای شدن ایران، ماهیت انقلابی و مستقل جمهوری اسلامی ایران و حفظ منافع اقتصادی قدرت برتر " معرفی نمود.

ب - پیشنهادها

انجام تحقیقات علمی و دانشگاهی در خصوص نقش هر یک از ریشه‌های تهدیدات ناهم‌تراز احصاء شده در سیاست‌ها، دکترین و راهبردهای نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران و همچنین به‌کارگیری نتایج تحقیق در تدوین رهنامه‌ها و آیین‌نامه‌ها در یگان‌های تابعه آجا.

فهرست منابع**الف - منابع فارسی:**

- افشردی، محمدحسین، عراقی، عبدالله، زین‌الدینی، مجید، (۱۳۹۶)، **اصول رهنامه عملیاتی نزاجا و نرسا در نبرد ناهمپراز**، فصلنامه مطالعات دفاعی استراتژیک، شماره ۷۰، تهران، داتا
- بوالحسنی، خسرو، کلانتری، فتح‌الله، سعادت‌راد، علیرضا، جعفری، محمدقربان، (۱۳۹۵)، **"بررسی پارادایم امنیتی تهدید در مقابل تهدید"**، فصلنامه امنیت ملی، شماره ۲۰، تهران، داتا
- تهامی، سید مجتبی، (۱۳۸۴)، **امنیت ملی**، رهنامه سیاست‌های دفاعی و امنیتی، جلد دوم. نشر سازمان عقیدتی سیاسی ارتش
- روشندل، جلیل، **امنیت ملی و نظام بین‌الملل**.
- زهدی، یعقوب، (۱۳۹۴)، **سیاست دفاعی**، تهران، دانشگاه عالی دفاع ملی
- زهدی، یعقوب، کلانتری، فتح‌الله، (۱۳۹۴)، **واکاوی رویکردهای جنگ آینده**، مرکز تحقیقات راهبردی دفاعی
- ساوه‌درودی، مصطفی، اسمعیلی، مهدی، حیدری، (۱۳۹۵)، **"الگوی تهدیدشناسی از منظر مقام معظم رهبری"**، فصلنامه راهبرد دفاعی، شماره ۵۴، تهران، داتا
- ستاد کل نیروهای مسلح، (۱۳۸۹)، **مجموعه قوانین ن.م**،
- سراج، رضا، (۱۳۸۸)، **ایران هراسی**. ماهنامه موعود. شماره ۱۰۵ ماهنامه فرهنگی، اعتقادی و اجتماعی. سال چهاردهم، شماره ۱۰۵
- سلامی، حسین، (۱۳۹۲)، **ماهیت راهبردی نظامی**، دانشگاه عالی دفاع ملی، جزوه درسی
- سلامی، حسین، (۱۳۸۷) **جنگ‌های آینده**، تهران، ماهنامه دانشگاه عالی دفاع ملی
- **جمهوری اسلامی ایران در مقابل تهدیدات از مبدأ سرزمینی عراق**، دانشگاه عالی دفاع ملی
- قنبری جهرمی، محمدحسین، (۱۳۹۴)، **دکترین آمریکا، جلسه خبرگی جنگ آینده**، مرکز تحقیقات راهبردی دفاعی.
- متیو، ریچارد و شامبوگ، جرج - **تهدیدهای فرامرزی و آسیب پذیری‌های ملی**، ترجمه مجتبی عطارزاده، فصلنامه مطالعات راهبردی، شماره سوم، ۱۳۷۸.
- ولی‌پور زرومی، سید حسین، **گفتمان امنیت ملی در ج.ا.ا.** پژوهشکده راهبردی، تهران، ۱۳۸۳.

ب - سایت:

-WWW.Khamenei.ir

امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، **مجموعه بیانات**، قابل دسترسی در: